

Krisledningsplan för Stockholms stad vid extraordinära händelser

1. Inledning

Syftet med Stockholms stads krisplanläggning och krishantering är att staden ska kunna hantera extraordinära händelser och andra kriser, oavsett vilka som uppstår. En extraordinär händelse är en händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser.

Stockholms stad måste vara beredd på att det kan inträffa extraordinära händelser som kräver stora och samordnade insatser av staden. Estonia-katastrofen, tsunamin i Thailand, kabelbranden i nordvästra Stockholm är exempel på sådana händelser. Andra exempel är översvämningar, pandemier, långvariga elavbrott, terrorattentat, dataintrång.

Stockholms stad måste ha en generell kompetens att hantera alla typer av kriser:

kriser som inträffar utomlands, men berör Stockholm, till exempel en tsunami

kriser som inträffar i Stockholms närområde, men berör Stockholm, till exempel en flygolycka på Arlanda

kriser i Stockholm, men där ansvaret inte primärt är Stockholms stads, till exempel en attack mot utländska ambassader

kriser i Stockholm där ansvaret primärt är Stockholms, till exempel översvämning.

Stockholms stad måste kunna hantera såväl kriser som inträffar plötsligt, som långsamt framväxande kriser. Exempel på en plötslig kris är en explosion i centrala Stockholm och exempel på en långsam kris kan vara stigande vattennivå i Mälaren. Stockholms stad måste vara i stånd att hantera såväl krisen som bilden av krisen.

Krisledningsplanen ska ha en generell tillämpbarhet

Extraordinära händelser inträffar sällan. Däremot uppstår ibland situationer där stadens förvaltningar eller bolag kan behöva rådgöra med Stockholms stads centrala krisledning, eller där staden behöver följa ett skeende, som kan utvecklas till en allvarlig händelse. Vid dessa situationer kan delar av krisledningsorganisationen aktiveras och delar av denna plan tillämpas.

Denna krisledningsplan är i första hand till för krishantering vid extraordinära händelser. För Stockholms stad finns det dock även behov av riktlinjer för krishantering vid allvarliga händelser och olyckor som inte är av den storleksordningen att de kan klassificeras som extraordinära.

Stockholms stads krishantering har tre lägen:

Normalläge – där kriser hanteras inom ramen för ordinarie verksamhet inom förvaltningar och bolag

Allvarlig händelse – situation som kräver centrala bedömningar och insatser. Delar av krisorganisationen aktiveras och krisledningsnämnden är informerad

Extraordinär händelse – krisledningsnämnden aktiveras

Stockholm är rikets huvudstad

I Stockholm finns Sveriges statsöverhuvud, Sveriges regering och riksdag. Här finns även en rad statliga myndigheter samt utländska ambassader och beskickningar. I Stockholm finns nationella och internationella nyhetsmedier. Detta ställer särskilda krav på Stockholms stads förmåga att vid en kris riktad mot dessa institutioner kunna stödja och samverka med dem.

Stockholm stads verksamhet

Stockholms stad bedriver en mycket omfattande verksamhet. Staden har ungefär 49 000 anställda inom stadsdelsförvaltningar, fackförvaltningar och bolag. Det är en stor utmaning för Stockholms stad att kunna samordna verksamheten.

Lagar som styr

Den 1 september 2006 trädde lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap i kraft. Lagen kräver bland annat att varje kommun ska genomföra en risk- och

sårbarhetsanalys samt för varje mandatperiod fastställa en plan för hur kommunen ska hantera extraordinära åtgärder. Dessutom ställs krav på utbildning och övning.

2. Mål, principer och utgångspunkter för stadens krishantering

2.1. Mål för krishantering

Trygga människors liv, säkerhet och hälsa samt lindra lidande

Förhindra eller begränsa skador på miljö och egendom

Säkerställa samhällsviktiga funktioner

Ge alla medarbetare, allmänhet, medier och andra aktörer en aktuell, rättvisande och ärlig bild av krisen och Stockholms stads hantering av krisen

Ge alla medborgare och andra aktörer så goda förutsättningar som möjligt att fatta egna beslut

Säkerställa stadens förtroende hos allmänheten om att kunna hantera krisen.

Stöd återställande av avbruten service så snabbt det går

Upprätthålla nödvändiga funktioner för ledning, samordning och information

2.2. Principer för krishantering

I samhällets system för krishantering är tre principer centrala: ansvarsprincipen, likhetsprincipen och närhetsprincipen.

Ansvarsprincip

Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden också har detta ansvar under en kris.

Likhetsprincip

Verksamhetens normala organisation och lokalisering ska så långt som möjligt bibehållas under en kris. Förändringar ska inte göras mer omfattande än vad som krävs med hänsyn till krisens karaktär.

Närhetsprincip

Krisens ska hanteras på lägsta möjliga nivå i samhället. Den instans som närmast berörs ska svara för ledning av de åtgärder som erfordras för att kunna hantera krisen på ett effektivt sätt. Krishantering bör endast lyftas till högre nivåer om detta krävs för en rationell prioritering av olika åtgärder eller om samordningen av insatserna av andra skäl blir ledande av att krisen hanteras på den närmast berörda nivån.

2.3. Stadens värdegemenskap

I Stockholms stads kommunikationspolicy finns fastslaget den värdegemenskap som ska prägla stadens kommunikation såväl under normala förhållanden som vid kriser. Stadens kommunikation ska vara trovärdig, tillgänglig och aktiv.

Kommunikationen blir trovärdig om den kännetecknas av att vara korrekt, aktuell och lätt att identifiera med Stockholms stad. Stadens kommunikation är lättillgänglig genom att den är öppen, tydlig och enkel. Staden ska vara aktiv i sin kommunikation genom att vara snabb och förmedla relevant kommunikation som är anpassad till olika målgrupper.

2.4. Utgångspunkter för krishantering

2.4.1. Geografiskt områdesansvar

Den nya lagen om extraordinära händelser ställer krav på kommunerna att ta ett geografiskt områdesansvar.

Detta innebär att kommunen ska verka för:

att olika aktörer i kommunen samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet

att de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas

att informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas

2.4.2. Helhetssyn

Vid en kris som drabbar Stockholms stad kan det finnas behov av att utnyttja alla de resurser som ryms inom staden. Härutöver finns frivilligorganisationer, näringsliv, forskning, expertorgan med mera att tillgå.

2.4.3. Kommunikation

Vid en kris blir stadens interna och externa kommunikation avgörande för hur väl staden lyckas bemästra krisen.

Kommunikationen ska ge medborgare och andra aktörer så goda förutsättningar som möjligt att fatta egna beslut.

Kommunikationen ska förmedla en aktuell, rättvisande och trovärdig bild av krisen och Stockholms stads hantering av krisen.

2.4.4. Utgå från den erfarenhet och kunskap som finns i stadens förvaltningar och bolag

Inom Stockholms stads förvaltningar och bolag finns en omfattande kunskap och erfarenheter av krishantering. Dessutom finns specifika kunskaper om till exempel kulturellt betingad kommunikation och samverkan med olika trossamfund.

2.4.5. Flexibilitet och improvisation

En god planering och omfattande förberedelser är grunden för en robust krishantering. Samtidigt visar erfarenheten att förmåga till flexibilitet och improvisation är utslagsgivande.

3. Förebyggande och förberedande arbete för en extraordinär händelse

3.1. Mål

Målen med Stockholms stads krisförberedelser är:

att det ska finnas aktuella planer på alla nivåer inom stadens förvaltningar och bolag

att förtroendevalda och tjänstemän har utbildats och övats i krishantering

att Stockholms stad har väl utarbetade interna och externa nätverk med såväl myndigheter som organisationer, till exempel frivilligorganisationer

att förberedelser har gjorts för att säkerställa nödvändig infrastruktur vid kriser, till exempel IT-strukturer, telefoni, lokaler för krisledning

3.2. Förebyggande och förberedande insatser

Stockholms stads förmåga att hantera extraordinära händelser och andra kriser bygger till stor del på hur väl det förebyggande och förberedande arbetet bedrivs. Stockholms stad använder sig både av mer formaliserade instrument som mer informella dialoger och möten.

3.2.1 Risk- och sårbarhetsanalyser

Risk- och sårbarhetsanalyser ska användas som ett kvalificerat beslutsunderlag inom stadens krishanteringssystem. Stadens förvaltningar och bolag gör egna risk- och sårbarhetsanalyser. Dessa sammanställs i en samlad övergripande bedömning av Stadsledningskontoret.

Risk- och sårbarhetsanalyserna talar om vad som skulle kunna hända och vad det skulle innebära samt vilka områden inom staden som är speciellt sårbara. Risk- och sårbarhetsanalyserna ska systematiskt och integrerat relateras till planen för extraordinära händelser. Därigenom blir det möjligt att kontinuerligt revidera krisledningsplanen så att den är utformad för att på bästa möjliga sätt hantera de risker som uppmärksammas.

3.2.2. Nätverk med viktiga aktörer

Vid en extraordinär händelse har Stockholms stad ett geografiskt områdesansvar. För att kunna ta detta ansvar krävs att staden redan före krisen bygger upp en rad kontaktytor på olika nivåer som krisledningen kan samverka med:

Riskhanteringsråd. Rådet ska vara en rådgivande instans där skydd mot olyckor och internt skydd ses som en helhet. Rådet ska integrera trygghetsfrågor, brottsförebyggande arbete samt informationssäkerhet i sitt arbete. Närliggande kommuner, samverkanspartners, myndigheter och organisationer ska bjudas in.

Nätverk med säkerhets- och beredskapssamordnare inom stadens förvaltningar och bolag. Detta nätverk samordnas idag av Stockholms Brandförsvär. Nätverket svarar för att förutsättningarna för samverkan och samordning mellan stadens enheter är goda.

Nätverk med informatörer inom stadens förvaltningar och bolag. Nätverket ska verka för att stadens kommunikation internt och externt i största möjliga mån ska vara samordnad och konsistent och följa den inriktning som anges i Stockholms stads kriskommunikationsplan. Idag samordnas nätverket av kommunikationsavdelningen vid stadsledningskontoret.

Nätverk med frivilligorganisationer. De frivilliga organisationerna kan stödja och underlätta stadens krishantering inom en rad områden, alltifrån radiosamband, till transporter och förplägnad. Stockholms Brandförsvär ansvarar idag för kontakterna med frivilligorganisationerna genom Frivilligrådet. Stockholms stad

har möjligheter att mer specifikt knyta frivilligorganisationerna till stadens krisledningsorganisation genom att initiera bildande av Frivilliga resursgrupper.

Nätverk med Länsstyrelsen i Stockholms län. Länsstyrelsen har ett geografiskt områdesansvar för Stockholms län. Stockholms stad ska vid en extraordinär händelse rapportera till Länsstyrelsen om händelseutveckling, aktuellt läge samt planerade och vidtagna åtgärder. Stockholms stad bör ha kontakter med statliga myndigheter och bolag som kan komma att få en central roll beroende på krisens karaktär, till exempel Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk, Statens Smittskyddsinstitut.

Nätverk med Sveriges regering och riksdag samt Sveriges kungahus. Kungahuset, Sveriges regering och riksdag är alla belägna inom Stockholms stad. Regelbundna kontakter med dessa institutioner är betydelsefulla för att staden ska kunna stödja och samverka med dem vid en extraordinär händelse.

Nätverk med grannkommuner. Lagen om extraordinära händelser ger kommuner och landsting möjligheter att lämna bistånd vid kriser. Stockholms stad bör i det förebyggande arbetet samråda med grannkommunerna om formerna för stöd och samverkan vid kriser.

Nätverk för tunnelsäkerhet. Sedan en lång tid tillbaka finns en tunnelsäkerhetsgrupp vars syfte är att stärka säkerheten i Stockholms tunnlar och kulvertar. Gruppen är ett exempel på privat-offentlig samverkan och Stockholms stad är representerad med flera förvaltningar och bolag.

Nätverk vid översvämning av Mälaren. Nätverkets syfte är att förebygga och hantera allvarliga översvämningar i Mälardalen. I nätverket ingår en rad myndigheter, vattenregleringsföretag med flera.

3.2.3. Riktlinjer och policies för särskilda områden

Stockholms stad har en särskilt informationssäkerhetspolicy. Det finns särskilda riktlinjer för skydd av stadens verksamhet och det interna säkerhetsarbetet, liksom säkerhetsskydd. För stadens interna och externa kommunikation finns en kommunikationspolicy och det finns även en försäkringspolicy.

3.2.4. Utbildning och övning

Stockholms stad ska ge förtroendevalda och anställd personal den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid. I början av varje ny mandatperiod ska särskild utbildning genomföras för förtroendevalda och varje år ska grupper av förtroendevalda och anställda övas.

3.2.5. Omvärldsbevakning och omvärldsanalys

Stockholms stad bedriver en kontinuerlig verksamhet som har till uppgift att bedöma potentiella risker och hot mot Stockholms stad. Rapporteringen sker i första hand till stadens risk- och säkerhetssamordnare, som bedömer behovet av åtgärder.

4. Organisation och ansvar vid en extraordinär händelse

4.1. Höjd beredskap

Denna plan gäller vid extraordinära händelser i fredstid. Om säkerhetsläget förändras ska insatserna efter planen anpassas och kompletteras så att den också kan vara kommunens plan för höjd beredskap.

4.2. Larm

Det ska alltid vara möjligt att larma Stockholms stads ansvariga för krishantering vid extraordinära händelser och andra kriser. Inom Stockholms stad ska finnas en grupp med ansvar för att larma krisledningsorganisationen. I denna grupp – larmgruppen - ingår stadens risk- och säkerhetssamordnare, biträdande stadsdirektörer samt jourhavande brandchef.

Vid larm om en händelse som kan vara extraordinär kontakter larmgruppen stadsdirektören samt eventuellt andra tänkbara personer såsom informationsdirektören eller förvaltnings-/bolagsdirektör för överläggning.

4.3. Beslut om aktivering av krisledningsorganisationen

Stadsdirektören eller annan person i larmgruppen kontakter krisledningsnämndens ordförande. Ordförande fattar beslut om hela eller delar av krisledningsorganisationen ska kallas in.

4.4. Inkallning av krisledningsorganisationen

Krisledningsorganisationen kallas in efter larmgruppens rekommendationer. Inkallning sker efter larmlistor på krisledningsorganisationens medlemmar. Efter larm ska krisledningsorganisationen samlas snarast möjligt i Stadshuset, på särskilt anordnad plats. Krisledningsorganisationen ska kunna verka inom 1 timme efter beslut om inkallning.

Krisledningsnämndens ordförande bör vid behov utnyttja sin lagliga möjlighet att fatta beslut i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas.

Krisledningsnämndens ordförande kan, tillsammans med stadsdirektören, vid mindre eller avgränsad händelse besluta att hantera händelsen utan att inkalla krisledningsnämnden. Stadsdirektören kan vidta åtgärder för att bemöta och hantera händelsen tillsammans med berörda förvaltnings/bolagschefer.

4.4.1. Uppehållsplats och teknisk utrustning

Stadshuset är ordinarie uppehållsplats för stadens krisledningsorganisation.

Den tekniska utrustningen består av:

tryggad elförsörjning genom reservkraft

fast telefoni

data- och radiokommunikation

katastroftelefoni

internt separat nät för datakommunikation

RAKEL, gemensamt radiokommunikations system för skydds- och säkerhetsmyndigheter

Krisledningsorganisationen ska även ha möjlighet att utnyttja en skyddad ledningsplats inom staden, samt en alternativ plats om krisledningen inte kan ske inom Stockholms stads fysiska gränser.

4.5 Stadens krisledningsorganisation

Stadens krisledningsorganisation och beslutsfunktioner består av krisledningsnämnden som fattar strategiska beslut vid en extraordinär händelse, samordningsgruppen samordnar insatser, åtgärder och resurser och krisledningsstaben är verkställande ledning och bearbetar och analyserar uppgifter om händelsen.

4.5.1. Krisledningsnämnden

Kommunstyrelsen utgör stadens krisledningsnämnd och träder i funktion vid en extraordinär händelse. Krisledningsnämndens arbete styrs av ett särskilt reglemente för nämnden.

Krisledningsnämnden fattar strategiska beslut om hur Stockholms stad ska agera under den extraordinära händelsen. Hit hör beslut om hur krisledningsorganisationen ska arbeta, inriktning av verksamheten, tilldelning och omfördelning av resurser samt insatser i stort.

Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder och styrelser i staden i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning.

Krisledningsnämnden kan bland annat besluta om

Prioritering av kommunala verksamheter

Omfördelning av personal mellan kommunala verksamheter

Flyttning av verksamhet, till exempel patienter i dygnet runt-vård

Stängning av kommunala verksamheter

Information till allmänheten

Utse talespersoner för Stockholms stad

Begäran om bistånd från annan kommun

Fördelning av reservkraft

Ianspråktagande av reservsystem

4.5.2. Krisledningsstab

Stadsdirektören och jourhavande brandchef är verkställande och beredande ledning. Risk- och säkerhetssamordnaren är stabschef och leder och fördelar arbetet i krisledningsstaben genom att ange inriktning och mål. Stabschefen anpassar stabens sammansättning utifrån rådande situation och uppdrag från stadsdirektören och jourhavande brandchefen.

Krisledningsstaben består, förutom av stabsledningen, också av fyra grundsektioner:
analyssektion
informationssektion
planeringssektion
administrativ sektion

Beroende på händelsens art och omfattning kan också inrättas expertsektion.

Analyssektionens uppgift är framför allt att:
bearbeta och analysera uppgifter om händelsen
ta fram långsiktiga konsekvensanalyser
analysera alternativ utveckling av situationen
utvärdera pågående insatser

Informationssektionens uppgift regleras i kriskommunikationsplanen

Planeringssektionens uppgift är framför allt att:
samla in uppgifter om händelsen
identifiera och planera samordningsbehovet
planera åtgärder för att ta det geografiska områdesansvaret
ge länsstyrelsen lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder
planera och ge förslag på inriktning av insatser och åtgärder
bevaka att arbetet stämmer överens med gällande lagstiftning
göra analyser av kostnader
planera och organisera bemanning och avlösning i staben

Administrativa sektionens uppgift är framför allt att:
ansvara för diarieföring
serva den tekniska utrustningen och sambandssystemen
ställa i ordning arbetsplatser
svara för mat, dryck, logi med mera
ansvara för inpassering till krisledningen

4.5.3. Samordningsgruppen

Sammansättningen av samordningsgruppen anpassas efter händelsens omfattning och art. Den består av ett antal fasta medlemmar som utgör stommen och som snabbt kan sätta igång krishantering. Beroende på situation utökas gruppen med representanter för berörda förvaltningar, kommunala bolag, myndigheter, företag, organisationer med flera.

Samordningsgruppen leds av stadsdirektören, eller biträdande stadsdirektör/ risk- och säkerhetssamordnare på stadsdirektörens uppdrag.

Samordning sker genom direktiv i den egna organisationen och genom samverkan med andra organisationer. Uppgifter som ska samordnas inhämtas från respektive organisationen.

Medlemmarna i samordningsgruppen kan representera:

Stadsledningskontoret
Berörda stadsdelsförvaltningar
Socialjouren
Brandförsvaret
Miljöförvaltningen
Trafikkontoret
Utrednings- och statistikkontoret
Stockholm Vatten
Stokab
S:t Erik Försäkring
Fortum
Telia
Tele2

Polis
Landsting REK
SL
Connex
Försvarsmakten
Frivilligorganisationernas samarbetskommitté
Länsstyrelsen

I samordningsgruppens uppgifter ingår framför allt att:
samordna insatser, åtgärder och resurser
fördela och prioritera i samråd
samordna informationen till allmänhet, medier och andra aktörer
upprätta samband mellan gruppmedlemmarna
utbyta lägesrapporter
delge varandra bedömningar och beslut

5. Arbetet efter en extraordinär händelse och återgång till ordinarie verksamhet

När den verksamhet som är föranledd av den extraordinära händelsen inte längre behövs beslutar kommunstyrelsen att verksamheten ska upphöra. När styrelsen fattar ett sådant beslut återgår de verksamhetsområden som krisledningsnämnden har övertagit till ordinarie nämnd eller styrelse. Ett sådant beslut om att krisledningsnämndens verksamhet ska upphöra fattas av kommunstyrelsen.

Vid avveckling av krisledningsorganisationen ska särskilt uppmärksammas att de behov av insatser och uppföljning som behövs överförs till ordinarie verksamhet inom förvaltningar och bolag.

Varje extraordinär händelse ska omfattas av en utvärdering. Utvärderingen ska bland annat omfatta stadens agerande under händelseförloppet. Samordningen inom staden samt med externa aktörer ska uppmärksammas, liksom informationen till allmänheten. Utvärderingen ska innehålla förslag till revidering av gällande plan för extraordinära händelser och förslag till åtgärder inom förvaltningar och bolag.

5.1. Revidering

Personnamn och kontaktuppgifter ska alltid vara aktuella. Planen ska granskas varje år och i samband med varje större organisatorisk förändring. Ansvar för att revidering sker är risk- och säkerhetssamordnaren vid Stadsledningskontoret.